

MESÉS TÜDŐBETEGSÉGEK 4.0

Dr. Molnár F. Tamás^{a,b}

^aPTE ÁOK Orvosi Készségfejlesztő és Innovációs Központ Műveleti Medicina Csoport, Pécs

^bPetz Aladár Egyetemi Oktató Kórház, Sebészeti Tanszék (PTE ÁOK)

Szt. Sebestyén Mellkassebészeti Részleg, Győr

Nem győzzük sajnálni eleinket. Önfeladten ettek és ittak mindenfélét, ami csak elébük került (már ha került), halvány fogalmuk sem lévén a falatokban, kortyokban rejtőző mind megannyi allergénről, a titokzatos E adalékanyagokról nem is beszélve. Nem csoda, hogy mind meg is haltak. Ma már hihetetlen, de volt idő, amikor az étlapokon csak az ennyivaló neve szerepelt (meg persze az ára), az allergénre még

csak halvány utalást se tettek. Tombolt a személyi kultusz: Jókai bableves, Eszterházy rostélyos, Dobos kocka, és Gyulai tábornok szakácsa révén a gyulai kolbász. Még a kalóriák sem voltak feltüntetve, nem csoda, hogy a pszichiátria sokáig nem indult fejlődésnek, hiszen nem volt mitől szorongani. (Hol van néhány világháború az ekcémától, túlsúlytól, megzavart énképtől, a folyékony nemiségről – *gender fluidity* – nem is beszélve?) Persze a jövő fényes, az a dolga, és lassan megérjük – pár zsíros kártérítési per kérdése csak az egész –, hogy értesüljünk a falatok carcinogenitásáról is. Szegény Krúdy, szegény Szindbád – micsoda sötét idők...

Mostani írásunkban a rovarcsípések és az ételallergiák világában teszünk rövid kirándulást.

1. kérdés

A történelmi allergológia gyökerei a múlt feneketlen kútja mélyére nyúlnak. Melyik állítás téves?

- Menezes fáraót (cca. Kr. e. 2650) egyesek szerint pók, mások szerint darázs csípte halálra (anaphylaxia)
- A római költő Lucretius írja bizonyos étkekről: „táplálék sokaknak, egyeseknek mérég”
- Augustus császár kórtörténetéből: szezonális rhinitis, légzési panaszok és pruritus
- Claudius császár (maga is rhinoconjunctivitistól szenvedett) fia, Britannicus lószőr allergiával küszködött
- Az iráni orvos, Rhazes (Kr. u. 9–10. század) filozófia tanára allergiás rhinitiséről szólva leírja a tavasszal jelentkező orrduzzadást, nyáladáást, viszketést. Javasolja

Claudius császár

is az erős illatok kerülését, a rózsáét és a bazsalikomét.

f. Oroszlánszívú Richárd (1157–1199) testvérét és utódját a trónon, a közutálatnak örvendő Földnélküli Jánost felesége barackkal mérgezte meg, melyre őfelsége köztudottan allergiás volt. A szemfüles menyecske kompótba keverte az antigént. Hogy biztosan elfedje az ízt, édes bort és erjesztett almalevet (cider) is adott hozzá. Az anaphylaxiás shockra nem kellett sokáig várni.

g. Attila hun királyt a catalaunumi csata után (451) szilvalekvárral mérgezték meg a furfangos rómaiak.

h. A púposként emlegetett III. Richárd (1452–1485), ismert eper allergiáját használta ki, hogy kitört urticariáira hivatkozva gyilkossági kísérletet kiáltson, és még a vacsora alatt lefejeztesse Lord Hastingsst. A jónevű színpadi szerző, Sexpír Vilmos a jelenetet beépítette a hasonló című királydrámájába.

i. A kardántengelyről is ismert Jerome Cardano (1501–1576; egyebek között a másodfokú egyenlet megoldó-képlet atyja is) Skócia primás püspökét gyógyította ki exogén allergiájából, 1530-ban. A tollpárna eltiltása és az ágyneműcsere csodát tett.

Ha csípés, akkor méh, vagy darázs – esetleg szúnyog vagy moszkító.

2. kérdés

Melyik magyar költő balladájának (vagy inkább románc a műfaj?) központi cselekménye egy méhcsípés, és ennek következményei?

- Petőfi Sándor
- Arany János
- Vörösmarty Mihály
- Tóth Árpád

III. Richárd

3. kérdés

Melyik angol/skót/ír szerző munkájából hiányoznak a méhek?

- John Keats: Óda az őszhöz
- Emily Dickinson: A méh; A méz eredete (The pedigree of honey)
- Alan Alexander Milne: Micimackó
- John Milton: Allegro
- Rudyard Kipling: A hosszú ösvény; A mézesfiú dala (Long Trail; The Bee-Boy's Song)
- John Burroughs: A mézbalzsamhoz (To The Bee Balm)
- Graham Greene: A harmadik

Ami a csípést illeti, abban a méh és a darázs közeles rokonok. Jogos tehát a kérdés, a darázs grafikai ábrázolás hazai regisztereiben kié a legjelentősebb alkotás?

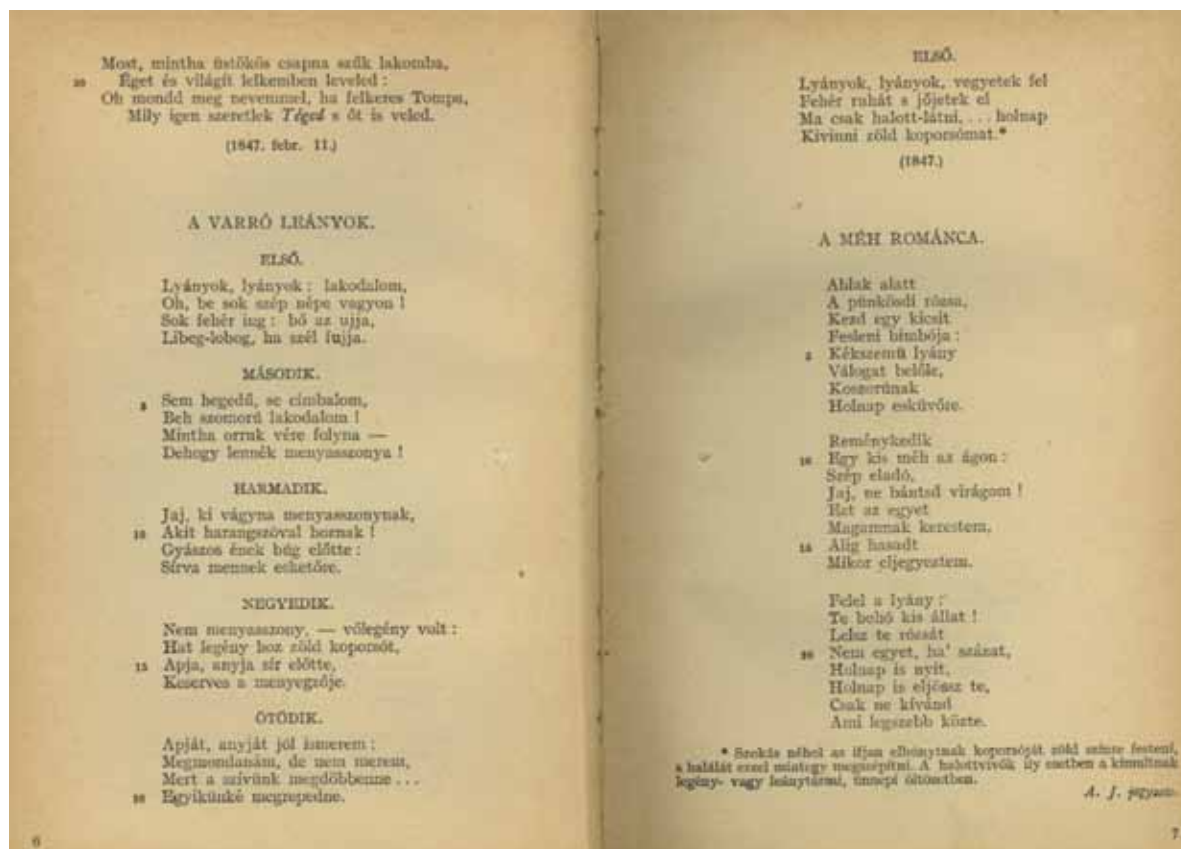
4. kérdés

Melyik XX. századi magyar képzőművész (és társ darazsa) kész szinte felszállni a képsíkról?

- Mácsai István
- Pál László
- László Gyula
- Gyulai Líviusz

Jerome Cardano

MEGOLDÁSOK

1. válasz

g. Attila hun királyt nem mérgezték meg szilvalekvárral a furfangos rómaiak; a szerelmi hév gerjesztette epistaxis végzett vele.

2. válasz

b. Arany János

A MÉH ROMÁNCA

Ablak alatt
A pünkösdi rózsa,
Kezd egy kicsit
Fesleni bimbója:
Kékszemű lyány,
Válogat belőle,
Koszorúnak
Holnap esküvőre.
Reménykedik
Egy kis méh az ágon:

Szép eladó,
Jaj, ne bántsd virágom!
Ezt az egyet
Magamnak kerestem,
Alig hasadt
Mikor eljegyeztem.

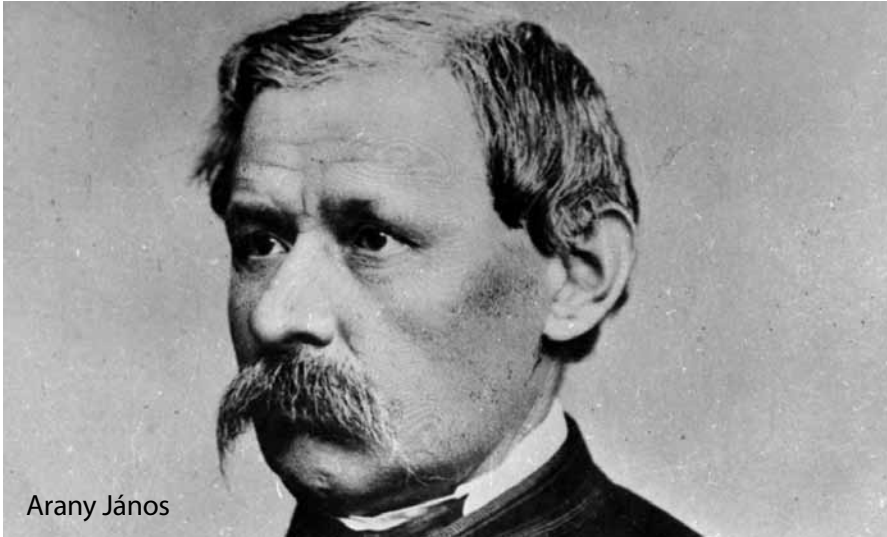
Felel a lyány:
Te bohó kis állat!
Lelsz te rózsát
Nem egyet, ha' százat,
Holnap is nyit,
Holnap is eljössz te
Csak ne kívánd
Ami legszebb közte.

Mond a kis méh:
Szőke szép hajadon,
Neked Isten
Hű szeretőt adjon!
Nem sok amit

Kívánok tetőled:
Ne szakaszd le
Az én szeretőmet.

Felel a lyány:
Dehogynem szakasztom!
Dehogynem leszek
E ne'kűl menyasszony!
Koszorúmban
Ezt fonom előre,
Ugy vigyenek
Holnap esküvőre.

El se mondá,
Nyult a szép bimbóhoz
Hogy letörje
A virágcsomóhoz.
A szegény méh
Rárepült kezére,
Csókot adni
Annak a fejére.

Arany János

«Hess te gyilkos!
Ne bocsáss fulánkot:
Leszakasztám,
Vigyed a virágod.»
«Szép menyasszony,
Már nekem mi haszna!
Koszorúdnak
Híja lesz miatta.»

Koszorúdnak
Híja lesz miatta -
Ezt a kis méh
Keserűn mondhatta,
Mert a szíve,
Hiába parányi,

Nagyon tudott
A virágért fájni.
S a leánynak,
Hiába kiáltott,
Szeme alá
Üti a fulánkot;
Szegény bogár!
S maga haldokolva
Félreült, egy
Rozmaring-bokorra.

Szép menyasszony
Jajgat a sébével,
Esküvőre
Sem mehet szemével:

Koszorúdnak
Híja lesz miatta -
Ezt a kis méh
Keserűn mondhatta,
Mert a szíve,
Hiába parányi,
Nagyon tudott
A virágért fájni.
S a leánynak,
Hiába kiáltott,
Szeme alá
Üti a fulánkot;
Szegény bogár!
S maga haldokolva
Félreült, egy
Rozmaring-bokorra.

Holdfogyásig
Dagadt lón a tája...
Azalatt meg
Elhagyá babája.

(1847)

3. válasz

g. A rovatvezető legjobb tudomása szerint a felsoroltak közül csak Graham Greene kisregényéből hiányzik a méh. Központi szerepű ellenben az akkori csodaszer, a penicillin. A többi megidézett munkában előfordul; pontosabban belezümmög.

4. válasz

a. Mácsai István:
Aranydarázs (1939)